

УДК 94 (477.74): 908

Семен Цвілюк (м. Одеса)

ОБРАЗ ОДЕСИ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХ СТОЛІТТЯ

Рецензія на книгу: Файтельберга — Бланка В., Савченка В. “Одесса в эпоху войн и революций. 1914–1920”. — Одесса: Оптимум, 2008. — 336 с. рус. яз.

Творчий тандем відомих краєзнавців і письменників Віктора Файтельберга — Бланка і Віктора Савченка почався ще у 1998 році з дослідження історії кримінального світу Одеси перших десятиріч ХХ сторіччя, як результат у 2006 році виходить їхня спільна книга “Одеса до Одеси”, в якій розглядалася генеза давніх, середньовічних поселень на терені Одеси, турецького та російського Хаджибея. У 2008 році тандем одеських краєзнавців з’явився на екрані українського телебачення у документальному серіалі “Легенди бандитської Одеси”

Нова книга авторів “Одесса в эпоху войн и революций. 1914–1920” розглядає “одеську історію” у вирі змін першої світової, громадянської війн, двох революцій, визвольних змагань. Під час написання книги автори використовували матеріали Одеського обласного архіву, Галузевого державного архіву СБУ (м. Одеса), численні спомини сучасників революційних подій, одеську періодику 1917–1920 рр.

Книга авторів, у доробку яких, у кожного, з десяток історичних і публіцистичних книг, переповнена цікавими фактами і портретами одеських авантюристів: “Мішки Япончика”, Г. Котовського, В. Ржевського — Раєвського, генералів О. Грішніна — Алмазова та В. Сокири — Яхонтова, отамана І. Стрюка, контрозвідника В. Орлова... Для одеського краєзнавства ця книга своєрідна декларація, бо в ній, вперше правдиво розглядається іс-

торія Одеси двох періодів української влади, яким присвячено дві глави з десяти — “Одеса часів УНР. 1 листопада 1917–17 січня 1918” та “Одеса в епоху влади УНР і гетьманату. 13 березня — 17 грудня 1918”. Цікаво, що українські періоди в історії Одеси замовчувалися не тільки радянськими дослідниками, залишаються й нині поза увагою сучасних одеських краєзнавців.

Особливу увагу автори приділили запутаній історії французької окупації Одеси (грудень 1918 — квітень 1919 рр.). Висвітлюючи окупаційний режим, автори відзначають непослідовність політики Франції та її конкуренцію на Чорному морі з іншими країнами Антанти. Цікавим виглядає аналіз діяльності більшовицького, анархістського та лівоесерівського підпілля в Одесі, таємних зв’язків підпільників з кримінальним світом.

Автори приходять до висновку, що під час кривавих випробувань місто створювала свою “модель поведінки” — від “вільного міста” у 1917 р., через Одеську радянську республіку у 1918 р., до столиці нового державного утворення Південно-Західного краю у березні 1919 року. Навіть у дні загального розпаду та руйнації Одеса зберігала своє місце найбільшого міста та порту України, значного стратегічного вузла та одного з головних центрів науки та культури. Книга написана у легкій публіцистичній манері і знадобиться як науковцям, так і читачам, що цікавляться історією і культурою Одеси.

